

DOI 10.31558/2519-2949.2024.3.4

УДК 321:351]:316.77

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-5647-7869>

Булгаков Д. О., Донецький національний університет імені Василя Стуса

КОМУНІКАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ВЛАДИ

У статті досліджується комунікаційна діяльність органів влади в контексті розвитку інформаційного суспільства. Підкреслюється, що в сучасних умовах інформація і знання стають ключовими ресурсами, що визначають соціально-економічний, технологічний та культурний розвиток суспільства. Аналізується вплив ефективної політичної комунікації на демократизацію владних відносин, її роль у подоланні соціальних суперечностей і відчуження громадян від влади. Обговорюються проблеми, які заважають політичній комунікації ефективно виконувати свою роль, такі як бюрократизм, корупція, маніпуляції громадською думкою та низький професіоналізм чиновників. Автор також розглядає теоретичні підходи до формування комунікаційної політики, зокрема теорії інформаційного суспільства та комунікативної теорії влади. Особлива увага приділяється цифровізації комунікаційних процесів, впровадженню електронного уряду та розвитку соціальних мереж як інструментів комунікації органів влади. Аналізується значення інформаційної безпеки, свободи преси, цензури, а також роль соціальних медіа та нових інформаційно-комунікаційних технологій у сучасному демократичному суспільстві. Окремо наголошується на важливості конструктивного діалогу між владою та суспільством, необхідності розвитку нових навичок та компетенцій державних службовців, а також адаптації до змінних умов інформаційного середовища. Розглядаються бар'єри комунікації, такі як: мовні відмінності, перенавантаженість інформацією та відсутність зворотного зв'язку, а також пропонуються шляхи їх подолання. Отже, стаття робить висновок про необхідність стратегічного підходу до розвитку комунікаційної політики органів влади, яка повинна враховувати принципи інформаційного суспільства, забезпечувати сталість розвитку, а також підтримувати інноваційні процеси в усіх сферах суспільного життя.

Ключові слова: комунікаційна політика органів державної влади, преса, комунікаційні процеси, цензура, свобода преси, соціальні медіа, інформаційні війни, політична комунікація, пропаганда, громадянське суспільство, цифровізація, інтернет, культурні та соціальні виміри, демократія, авторитаризм, політичний контроль над ЗМІ, інформаційна безпека, медіаландшафт

Комунікаційна політика органів державної влади формується не у вакуумі, а в реальних умовах становлення та розвитку інформаційного суспільства. Саме тому для розуміння основ управлінського проектування комунікаційної політики необхідно проаналізувати дві теорії, які найбільш успішно пояснюють взаємозв'язок та взаємозалежність інформаційного суспільства та політичної комунікації – а саме теорії інформаційного суспільства та комунікативної теорії влади. Питання поширення інформації має особливе значення для державного управління, одне з основних завдань якого полягає у побудові систем комунікації, що забезпечують конструктивний діалог владних структур та суспільства з метою надання легітимності та стабільності державному ладу.

Отже, актуальність теми дослідження можна пояснити зростанням ролі політико-комунікативних аспектів в діяльності органів державної влади в епоху постіндустріального суспільства, в якому посилюється потреба людей в інформації та комунікації, котрі виступають основною цінністю, стратегічними ресурсами та системо-утворюючими факторами соціально-політичної реальності.

Інформаційне суспільство та суспільство знань, мабуть, є найпоширенішими парадигмами соціальних змін у сучасному світі. Величезний пояснювальний потенціал цих концепцій пояснюється їхньою центральною орієнтацією на процеси технологічних трансформацій, що реально відбуваються сьогодні [1, с. 76].

У всіх розвинених країнах використання інформаційно-комунікаційних технологій набуває все більшого поширення як на національному, так і на регіональному та місцевому рівнях. Їх розвиток стимулюється, як правило, ідеєю розвитку електронного уряду, електронної демократії, інформаційної

відкритості та доступності знань. Теоретичні рамки осмислення інформаційного суспільства змінювалися протягом кількох десятиліть, рефлексивно підсумовуючи ключові параметри економічного, технологічного та соціального устрою, що склався на сьогоднішній день [3].

Американський дослідник Деніел Белл, який активно займався вивченням інформаційних та політичних процесів в суспільстві, серед головних вимог інформаційного суспільства виділяв доступ до інформації, вміння з нею працювати, а також захист інформації та інформаційну безпеку. Професіоналізм працівників, з погляду Деніела Белла, є основою їхнього статусного розвитку. На цій основі Д. Белл передбачав зростання попиту на кваліфіковані кадри з вищою освітою. Важливим атрибутом інформаційного суспільства Д. Белл називав експертну раду, до компетенції якої входили завдання напряму розвитку тієї чи іншої організації та розробка рекомендацій на базі авторитетних знань [15].

Багато вітчизняних дослідників інформаційного суспільства виділяють залучення людей до процесів управління, їх нематеріальну зацікавленість, а також потенцію до ризику. У контексті даних умов питання про ефективність поширення інформації та знання має найважливіше значення для державного управління, оскільки одне з основних завдань, які переслідує сучасна держава в умовах інформаційного суспільства чи прагнення до нього, полягає у побудові систем комунікації, що забезпечують діалог владних структур та суспільства з метою надання легітимності влади та стабільності суспільного розвитку [5, с. 25].

Відповідно до низки найважливіших міжнародних конвенцій, покладених в основу стратегічного розвитку багатьох країн (США, Франції, Фінляндії, Японії та ін.), повсюдна цифровізація інтеграції може і повинна розвиватися лише за умов грамотної та продуманої комунікаційної політики органів державної влади. Визнання формування суспільства знань та інформаційної економіки як суспільного інтересу, тобто інтересу, що поділяється різними соціальними групами, передбачає наявність певних характеристик комунікаційної системи, а саме, що регулятивне втручання держави, нагляд за комунікацією та її цілеспрямоване формування у тій чи іншій формі можливі та бажані [7, с. 36].

Громадський інтерес, як правило, розуміється як головний орієнтир для прийняття рішень політиками, а також як головний критерій, за яким оцінюється політика. Тому комунікаційна політика та її формування у суспільстві знань є стратегічний вибір держави у відповідь на нестабільність міжнародного середовища, виклики історичного розвитку та можливі технологічні, екологічні та соціальні загрози [6, с. 32].

Центральною особливістю сучасного інформаційного суспільства є трансформація сфери комунікацій, що є публічним простором когнітивного характеру, тобто простір, у якому свідомість людей отримує інформацію і формує свої погляди шляхом обробки сигналів від суспільства в цілому. Трансформація – основний постулат комунікаційної теорії влади, яка, на відміну від інших теорій політичної та соціальної комунікації, виходить із ухвалення інформаційного суспільства не як мети, а як даності – тобто об'єктивну реальність, у якій ми живемо вже сьогодні [15].

Дивлячись крізь призму комунікаційного впливу сучасне суспільство є соціальною структурою, яка заснована на мережах, керованих інформаційно-комунікаційними технологіями, заснованих на мікроелектроніці та цифрових комп'ютерних мережах, які генерують, обробляють і поширюють інформацію з урахуванням знань, накопичених різними індивідами і соціальними групами. Іншими словами, у той час як міжособистісне спілкування – це особисті відносини, які формуються суб'єктами взаємодії, системи медіакомунікацій задають відносини між інститутами та організаціями суспільства та індивідами як колективним одержувачем інформації, навіть якщо зрештою інформація обробляється кожною людиною відповідно до її особистих характеристик. Тому структура та динаміка такої комунікації важливі для формування свідомості та думки як джерела прийняття політичних рішень.

Незважаючи на те, що електронний уряд має вже досить довгу і успішну історію розвитку, його стандартні технології (сайти органів влади, електронні приймальні) не мають достатньої мобільності та респонсивності. Тому розповсюдження так званої самоспрямованої масової комунікації: соціальних мереж, блогів, відеоблогів, мікроблогів, потокової передачі даних та інших інтерактивних форм комп'ютерного зв'язку набуває такого активного поширення в тому числі й у роботі органів державного управління. Завдяки своїм технічним особливостям соціальні мережі та блоги стають зручними комунікативними інструментами, в яких може брати участь багато комунікаційних агентів одночасно. Використання цих нових інструментів комунікаційної політики дозволяє здійснити комунікації в реальному часі без істотних витрат на відправлення, доставку та отримання повідомлення [2, с. 39].

Самоспрямована масова комунікація є масовою комунікацією, тому що вона поширюється через інтернет і потенційно може досягати всієї планети. У той же час вона є самоспрямованою, оскільки найчастіше ініціюється окремими особами або групами осіб самостійно, в обхід конгломератів медійного бізнесу та менших агентів медійної системи. Самоспрямована масова комунікація створює нову систему глобальних, горизонтальних мереж зв'язку, яка вперше в історії дозволяє людям інтенсивно та масово спілкуватися один з одним так, що їхні повідомлення не проходять каналами, створеними інститутами держави та суспільства для соціалізованої та регульованої комунікації [9, с. 83].

Як вказує іспанський дослідник Мануель Кастельс, який активно займався вивченням теорій інформаційного суспільства, домінування медіапростору над свідомістю людей здійснюється через фундаментальний механізм: відсутність меседжу (message) в медіапросторі. Все, що відсутнє у цьому просторі, не може потрапити до суспільної свідомості, тому воно стає єдиним цілим. Цей «двійковий» (чи так, чи ні) характер сучасної масової комунікації має критичне значення у розвиток комунікативної політики держави. Крім того, соціальні мережі, на відміну від поточного, все ще багато в чому домінуючого, але приреченого на зміну основного інструменту масової комунікації – телебачення, продукують метафори, а не образи [3].

Технологічний прорив другої половини ХХ століття в галузі інформації та комунікації, інакше званий «інформаційною революцією», що став частиною масштабнішого явища – нової науково-технічної революції – мав значні наслідки практично для всіх аспектів життя суспільства. У новому технологічному укладі інформація набуває особливого значення як організації виробництва, громадського управління тощо.

Впровадження досягнень електротехніки у засоби комунікації – винахід телефону, радіо, телебачення тощо, не тільки значно розширило комунікаційні можливості суспільства, а й мало глибокі соціальні наслідки. Канадський філософ Маршалл Маклюен, який вивчав та аналізував комунікації в суспільстві, розглядав технологічний прогрес як форму модифікації людини, тіло і почуття якого розширюються всіма доступними йому способами. «В епоху технологій, – пише М. Маклюен, – коли наша центральна нервова система, технологічно розширившись зовні, залучає нас у життя всього людства і вживляє в нас весь людський рід, ми змушені брати глибоку участь у наслідках кожної своєї дії» [9, с. 27].

Мережеві комунікаційні технології, що набули широкого поширення наприкінці ХХ ст. (зокрема мережу Інтернет), посилили та розвинули той вплив, який вплинули на суспільство засобами комунікації «епохи електрики». Впроваджені в медіасистему нові інформаційно-комунікаційні технології надали можливість для політичних суб'єктів впливати на широкі маси в масштабах, раніше технологічно недосяжних для комунікаційних засобів, що передують «інформаційній революції» [11, с. 262].

Ефективність управління, здійснюваного з допомогою політичної комунікації, зростає в міру накопичення та осмислення теоретичних та емпіричних даних. У зв'язку з цим виникає необхідність аналізу форм і засобів влади, заснованих на переконанні та маніпуляції інформацією, управлінні інформаційними потоками та доступу до суспільного інформаційного простору, тобто форм та засобів комунікаційної влади, а також її зв'язку та значення для політичної влади.

Розуміння феномена комунікаційної влади та її взаємозв'язку з політичною владою вимагає концептуального виділення специфічних рис політичної влади від власне влади як родового поняття. Існує певна складність у визначенні поняття влади, її типологізації, джерел та ресурсів. З цим пов'язано наявність множинних підходів до визначення поняття. Владу прийнято вважати поняттям, що сутнісно оспорюється, отже, різні підходи до визначення влади можуть бути розглянуті нарівні один з одним і співіснувати паралельно [12, с. 13]. Саме поняття влади як форми соціальної взаємодії, при якому суб'єкт влади реалізує свою волю над об'єктом незалежно від його волі, має політичний зміст. Спочатку політичний зміст феномену влади передбачає зближення понять «влада» та «політична влада» аж до визнання їх рівнозначними. Однак різноманіття форм влади та її реалізації призводить до розмивання поняття, що виробляє певні складнощі у вживанні даного поняття стосовно політичної сфери суспільства. Тому більш перспективним розуміти політичну владу як особливу, специфічну форму влади, реалізовану у сфері [10].

Поряд з державною владою можна виділити такі форми політичної влади як політичний вплив, вплив на прийняття політичних рішень, формування політичної свідомості, що відповідає інтересам суб'єкта влади, що сукупно являють собою комплексну систему всіх владних відносин всередині

політичної сфери і безпосередньо впливає на соціальну, економічну, культурну тощо сфери суспільства. Така специфічна форма політичної влади, як можливість формування політичної свідомості, насамперед заснованого на переконанні та маніпуляції, безпосередньо залежить від засобів формування політичної свідомості, тобто від засобів масової інформації [6, с. 37].

Отже, політична комунікація стає засобом встановлення та здійснення політичної влади у суспільстві, а сама політична влада безпосередньо залежить від засобів масової комунікації. Влада і комунікація є двома організуючими принципами, що лежать в основі будь-якого суспільства. Як засіб і форми організації життя, влада і комунікація були одними з найважливіших чинників суспільного виробництва протягом всієї історії людства. Феномен влади має довгу історію аналізу у межах філософії, а згодом і політичної науки, тоді як комунікація стає об'єктом серйозного наукового дослідження лише з початку ХХ ст. [13, с. 141].

Поляризація суспільства «інформаційного достатку» децентралізує владу, але водночас за допомогою різноманітних інформаційних та комунікаційних засобів створює безліч центрів політичної влади через ідеологічну індоктринацію, мовні патерни, новину, фрейми, асоціацій, інтерпретацій явищ, подій та трендів. Удосконалення механізмів збирання даних про переваги аудиторії, механізми на ці переваги, і навіть маніпуляції всередині культурних полів із боку суб'єктів комунікаційної влади ставлять під питання демократичні принципи управління. Сформована політична сфера і медіа визначається низкою дослідників як «медіакратія», тобто «нова форма політичної олігархії, вертикальної влади, яка значною мірою спирається на медіа, особливо пресу, радіо і телебачення, тобто це новий метод правління за рахунок невидимих мереж тіньових контактів та закритих інформаційних каналів» [7, с. 124].

На сучасному етапі розвитку комунікаційних технологій та системи засобів масової інформації політична комунікація виступає як один з основних засобів політичної боротьби. Розвиток комплексних методів управління комунікаційними потоками породили специфічні види діяльності, які є цілеспрямованим і системним використанням різних форм, засобів, видів, способів комунікації і професійних видів комунікаційної діяльності (PR, реклама, журналістика, пропаганда, агітація, інформаційне протистояння та ін.) з метою управління [13, с. 137].

Основними процесами, за допомогою яких здійснюється комунікаційне управління та формування громадської думки, є встановлення порядку денного новин, праймінг і фреймінг. У рамках цієї статті можна описати загальні риси зазначених процесів. Докладний аналіз вимагатиме окремого дослідження. Процес встановлення порядку денного пов'язаний із формуванням сюжетів, що циркулюють в інформаційному просторі. Встановлення порядку денного здійснюється для привернення уваги аудиторії до змісту певних повідомлень [8].

Однак, щоб отримати можливість впливати на громадську думку, саме повідомлення має бути представленим у медіапросторі. Спільним у дослідженнях порядку денного стало положення, що якщо засоби масової інформації не можуть достатньою мірою впливати на те, як думати, вони мають значний вплив на те, про що думати. Селекція може проводитися не тільки на рівні відбору конкретних сюжетів новин, але також і на рівні відбору певних аспектів одного і того ж новинного сюжету [16, с. 194].

Реалізація комунікаційної влади відкриває можливості для встановлення владних відносин у політичному просторі, набуття політичного авторитету, впливу та, зрештою, політичного панування [11, с. 94].

На сьогоднішній день інформаційний простір має величезний вплив на життя кожної людини, активно впливаючи на навколишню дійсність. Зрозуміло, що змінилися й вимоги до інтеграції нових можливостей у різні сфери, зокрема і політичну. В умовах демократичної держави важливу роль відіграє взаємодія органів влади з простими громадянами у вигляді медіатекстів, відмінністю яких є дискусійність. Ця особливість активно використовується як прийняття тих чи інших стратегічних та політичних рішень на всіх рівнях влади, починаючи від державної та закінчуючи муніципальною [1, с. 77].

Грамотно вибудована комунікаційна політика дозволяє вести діалог із населенням, знижувати напруженість у масах, і навіть, з допомогою використання когнітивних механізмів, формувати необхідні реакції в аудиторії. Питання комунікаційної політики має особливе значення для державного управління, одне з основних завдань якого полягає в конструктивному діалозі владних структур та суспільства з метою надання законності та стабільності державному ладу [14, с. 80].

Значення комунікаційної політики органів державної влади за умов інформаційного суспільства важко переоцінити. Її розвиток сьогодні стає все більш значимим і все більш важким завдяки

особливостям сучасного суспільства. В основі процесу сучасних соціальних змін лежить формування нового покоління стейкхолдерів інформаційного суспільства – тобто людей, з одного боку, зацікавлених у його розвитку, а з іншого боку, які вміють самостійно розвиватися, адаптуватися до мінливих культурних моделей протягом життєвого циклу, розвиваючись разом з навколишнім суспільством [15].

Дане твердження доведе вирішальну роль трансформації системи освіти у розвиток інформаційного суспільства. Також воно пояснює, чому державний сектор нині є вирішальною дійовою особою для розвитку та формування мережевого інформаційного суспільства. Соціальні трансформації вимагають від державних цивільних службовців формування нових навичок та компетенцій, готовності використовувати нові технології у своїй роботі на постійній та безперервній основі, а також готовності вчитися та набувати нових знань та навичок, найчастіше в режимі постійного, а не стрибкоподібного, професійного зростання [13, с. 143].

Трансформація комунікаційної політики органів державної влади є організаційно-політичним процесом, продиктованим змінами характеру масових комунікацій в інформаційному суспільстві. Виділені проблеми дозволяють сформулювати такі завдання такої трансформації. По-перше, необхідно змістити акцент формування та розвитку комунікаційної політики з технологічного на соціальний. Це означає насамперед формування стейкхолдерів інформаційного суспільства, які зацікавлені у його розвитку та готові отримувати нові знання та навички, для цього необхідні. До таких стейкхолдерів належать зокрема державні службовці, покликані зіграти провідну роль комунікаційно-політичному розвитку суспільства знань [11, с. 283].

Безперервне навчання у такому разі стає важливим супроводжуючим процесом державного та муніципального управління. До актуальних навичок державних службовців вже сьогодні належать володіння комп'ютерними технологіями, уміння виступати публічно і писати тексти для широкої публіки, володіння іноземними мовами, уміння взаємодіяти із засобами масової інформації (media relations) [10].

По-друге, необхідно замінити обмежувальну, ізоляціоністську конотацію державної безпеки на більш широке і водночас гнучке трактування безпеки як сталого розвитку. Поняття «стійкий розвиток» та «безпечний розвиток» не є антагоністами. Навпаки, сталий розвиток має конотацію безпечного розвитку, проте вимірює цю безпеку не закритими, а відкритими категоріями. Сучасні дослідження наголошують, що ідея реалізувати забезпечення безпеки через розвиток є найефективнішим модусом вирішення проблеми безпеки в інформаційному суспільстві. У цьому випадку роздвоєння діяльності зникає, основна творча діяльність та безпека збігаються, оскільки модель сталого розвитку виявляється одночасно і моделлю безпечного розвитку [9, с. 57].

По-третє, необхідно сформулювати чітку модель комунікаційної політики, яка враховуватиме принципи, що впливають з теорії інформаційного суспільства та комунікаційної теорії влади [12, с. 11].

Основними вимогами до практичної реалізації цієї моделі є:

- вона повинна наголошувати на відмінності комунікації від інформування;
- мати потенціал регіональної трансформації у зв'язку з тими чи іншими соціально-економічними чи культурно-політичними особливостями регіону;
- припускати тісне співробітництво із засобами масової інформації, з агентами самоспрямованої масової комунікації (блоги та ін.), з великими промисловими підприємствами та бізнес-асоціаціями, з організаціями громадянського суспільства;
- виходити із метафори сталого розвитку;
- передбачати мультиформатні комунікації, у тому числі активно розвиватися в соціальних мережах, і мати потенціал гнучкості щодо вибору формату повідомлення залежно від аудиторії-отримувача [2, с. 36].

У системі державного управління комунікативна політика не може повноцінно розвиватися без висхідних та низхідних інформаційних потоків, які «доставляють» інформацію від найвищого рівня до нижчого та навпаки. Якщо модель передачі інформації працює раціонально, то процес комунікативної політики лише на рівні держави вважається чітким і збалансованим і сприятливо впливає обмін інформації. Крім вищезгаданих особливостей формування та вдосконалення комунікативної політики, комунікація на рівні державного управління виконує безліч цілей, функцій та завдань [17, с. 238]. При цьому комунікація на державному рівні, перш за все, функціонує та розвивається, виконуючи та вдосконалюючи певні функції, серед яких варто зазначити:

- інформаційно-комунікативну, яка спрямована насамперед на зародження інформації, завдяки чому вдається забезпечити базу для творчого та продуктивного спілкування. Ця функція відповідає

за згоду або заперечення інформації, що, у свою чергу, дозволяє державам, які зберегли цю функцію, вважатися правовими, оскільки право свободи слова є основою свободи громадян і закріплено у конституції. Також забезпечується вирівнювання розбіжностей у вихідній поінформованості громадян;

– регулятивно-управлінську функцію, що забезпечує контроль як самих державних органів, так і поведінку усередині структури і за її межами. При цьому функція також дозволяє направити дії людей у різних сферах на досягнення однієї мети;

– ідеологічна функція сприяє збалансованому налагодженню зворотного зв'язку держави з населенням та забезпечує формування позитивної думки про владу з метою розташування довіри громадян щодо функціонуючої влади. Незважаючи на фундаментальність перерахованих вище функцій та їх постійне вдосконалення, в сучасних умовах можуть виникнути бар'єри, що перешкоджають існуванню та розвитку комунікативної політики, які представлені різними елементами та підкатегоріями [14, с. 80].

Серед таких бар'єрів слід зазначити:

- мовні бар'єри, що виникають у вигляді етнічного розмаїття країн;
- відмінності у рівні освіченості суб'єктів комунікації, які приймають інформацію;
- перенавантаженість інформацією, що виникає у разі надмірної видачі та подання інформації з метою прискорення процесу зворотного зв'язку, при цьому дане припущення може викликати лише відразу від запропонованої інформації;
- помилковий адресат, який може виникнути у разі неправильного визначення верств населення чи груп, на яких має бути направлена та діяти інформація;
- відсутність зворотного зв'язку може виникнути через неправильне посилання інформації або підняття нового питання за відсутності рішення старого.

Для подолання бар'єрів у сучасних умовах необхідно використовувати існуючі принципи із внесенням до їхньої структури змін (табл. 1).

Таблиця 1

Принципи розвитку комунікативної політики держави

<i>Принцип</i>	<i>Роль у розвитку та подоланні бар'єрів</i>
Ясність	Забезпечує передачу та сприйняття комунікації таким чином, щоб вона була однією мовою з отримувачами, щоб кінцевий отримувач максимально вірно зрозумів інформацію. При цьому, у разі недовірчих відносин, що склалися між державою і населенням, насамперед варто забезпечити довіру сторін один до одного.
Цілісність	Забезпечує створення та впровадження такої інформації, яка дозволить створити умови для згуртування всіх членів комунікації задля досягнення спільної державної мети. Цей принцип застосовується лише тому випадку, якщо рівень життя нашого суспільства та суспільство не поділяється на класи, групи.
Розвиток неформальних груп	Розвиток та забезпечення зростання неформальних груп усередині різних державних та соціальних інститутів, у яких інформація поширюється значно швидше, ніж за їх межами.
Контроль потоків інформації	Забезпечує фільтрацію непотрібної або небезпечної для суспільства та держави інформації, яка може зашкодити механізму державного управління, дезінформувати суспільство або створити несприятливу ситуацію.
Управлінські рішення та дії	Формуються та здійснюються, як правило, перед важливими політико-економічними подіями та проходять у вигляді з'їздів, прямих ліній, а також виборів та інших заходів державної ваги. Дані заходи в майбутньому дозволять грамотніше скоординувати діяльність державних органів та розвивати комунікативну політику у системі управління.
Зворотній зв'язок	Сприяє розвитку комунікацій у системі державного управління. Для розвитку цього принципу можна організувати і проводити не лише з'їзди, а й розвивати зворотний зв'язок із громадянами через проведення соціологічних опитувань, круглих столів, створення інтернет-форумів.

Джерело: складено автором

Аналізуючи таблицю, можна сказати, що для ефективної взаємодії всіх принципів розвитку комунікативної політики держави, контроль інформації має здійснюватися на всіх етапах та рівнях прийняття управлінських рішень.

Варто зазначити, що в момент формування та розвитку комунікаційної політики на рівні держави можуть виникнути негативні фактори у структурі державного управління, серед яких може бути зміна структури системи комунікації. Тобто, з кожним витком розвитку комунікації в системі державного управління вона набуває більш складних і різноманітних рис, залишаючись при цьому фундаментальним елементом суспільства і держави в цілому [8].

Таким чином, для забезпечення збалансованого розвитку комунікаційної політики на рівні держави, а також зростання конкурентоспроможності національної економіки та рівня життя населення необхідно використати інноваційний шлях розвитку у всіх зазначених напрямках. При цьому кожен із напрямків взаємодоповнює один одного в процесі створення нових елементів у собі. У сучасних економічних умовах країни використовують інноваційний шлях розвитку як основу підвищення конкурентоспроможності національної економіки та життя населення.

З метою досягнення поставлених цілей та ефективного використання всіх наявних у розпорядженні держави факторів використовуються інформаційно-комунікаційні технології як один із елементів інноваційного зростання регіону. Саме використання інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє керувати та розвивати комунікаційну політику на рівні держави. Варто зазначити, що є проблема правової інформатизації, яка стоїть на шляху перед раціональним функціонуванням комунікаційної політики на державному рівні. Процес інформатизації є комунікацією, яка функціонує як усередині державних інститутів, так і на рівні країни загалом [16, с. 194].

Отже, на основі проведеного дослідження можна формулювати такі висновки, що комунікації у державному управлінні це одна з найважливіших сфер, що забезпечує зв'язок влади з народом. Як показує вітчизняна та світова практика, комунікація органів влади – це специфічна діяльність, яка потребує вивчення та наукового обґрунтування для застосування та розвитку.

Комунікативні процеси органів влади мають свої специфічні особливості і спрямовані на побудову міцних соціальних зв'язків. Важливо те, що зміни, пов'язані з переходом до інформаційного суспільства, є парадигмальними і диктують для всіх країн необхідність структурного пристосування. Інформаційне суспільство набагато більш конкурентне, демократичне, менш централізоване, здатне відповідати індивідуальним потребам, що відповідають соціуму та навколишньому середовищу. Трансформація способів та механізмів формування політичного простору, а також форм взаємодії між державою та громадянським суспільством є типовими для сучасного соціуму. У той час, як ідея інформації як товару передують поступовій трансформації інформаційного суспільства, поняття вартості щодо інформації набуває революційного значення за допомогою нових інформаційних та комунікаційних технологій. Наша держава має можливість прискорити проходження певних етапів розвитку людства, одразу ставши частиною інформаційного суспільства.

Варто зазначити, що інформування розглядається як один із методів реалізації комунікативної політики держави, то ж при інформуванні населення оперативною інформацією реалізується право громадянина. Виокремлюються думки фахівців щодо розширення функцій законів держав, які сьогодні мають не лише дозвільні функції, а й комунікативні, оскільки громадяни отримали можливість впливати на формування змісту законодавчих актів. Відповідно і сам закон стає формою комунікації з населенням і перетворюється на площину комунікаційного підходу.

Для державно-адміністративної системи основним методом залишається інформування, оскільки воно стосується передачі інформації для прийняття рішень та організаційної роботи. У світовій практиці комунікацію розрізняють як діяльність, спрямовану на різні цілі, завдання і результати. Це стосується природних факторів розвитку суспільства, які не можна змінити законодавчими актами, чийсь бажанням, чи науковими уявленнями про те, що могло бути, якби все зробили так, як передбачається.

Розглянемо на практичних прикладах демократичні та авторитарні засади в різних державах. Так, Україну можна виділити як демократичну державу за всіма наявними ознаками, але основна інформаційна проблема в нашій державі полягає саме в недосконалій комунікації органів державної влади з суспільством. Україна є країною, де проблеми комунікації з органами влади є актуальними для багатьох громадян. Незважаючи на те, що в країні існують законодавчі акти, що регулюють

взаємодію між громадянами та органами влади, часто виникають ситуації, коли комунікація стає проблематичною.

Однією з основних причин цих проблем є недостатня інформованість громадян про свої права та обов'язки у взаємодії з органами влади. Багато людей не знають, як правильно звертатися до владних структур, де шукати необхідну інформацію чи як вирішувати конфліктні ситуації.

Крім того, існують проблеми з доступністю органів влади для громадян. Часто буває, що люди не можуть отримати консультацію чи послугу через відсутність чіткої інформації про робочий час, контактні дані чи місцезнаходження відповідного органу. Також необхідно враховувати культурні особливості українського суспільства, які можуть впливати на сприйняття комунікації з органами влади. Наприклад, багато людей можуть відчувати страх або незручність у спілкуванні з посадовцями, що ускладнює процес вирішення питань.

Для вирішення цих проблем необхідно проводити системну роботу з покращення комунікації між громадянами та органами влади. По-перше, необхідно активно просувати інформаційні кампанії про права та можливості громадян у взаємодії з органами влади. Це може бути здійснено через медіа, соціальні мережі, а також за допомогою навчальних програм у школах та установах освіти дорослих. Крім того, необхідно покращити доступність органів влади для громадян. Це може бути здійснено шляхом покращення єдиного порталу державних послуг «Дія», де буде доступна повна інформація про послуги та процедури отримання допомоги від органів влади. Також важливо забезпечити належне навчання посадовців щодо ефективної комунікації з громадянами. Крім того, необхідно створити сприятливу атмосферу для спілкування між громадянами та органами влади. Це може бути досягнуто шляхом проведення тренінгів з розвитку комунікаційних навичок для обох сторін, а також через запровадження механізмів зворотного зв'язку для оцінки якості обслуговування громадян. У центральних і місцевих органах влади також необхідно створити спеціальні позиції, які б відповідали за комунікацію з громадянами та розв'язання конфліктних ситуацій. Це допоможе покращити якість обслуговування громадян та позитивно позначиться на сприйнятті органами влади серед населення [4, с. 184].

На противагу демократії, багато невирішених питань можна побачити в країнах з авторитарним режимом влади. Наприклад, комунікація з органами влади в Ірані є складною та пов'язаною з різними проблемами. Органи влади в Ірані мають свою власну ієрархію, процедури та культуру спілкування, що ускладнює взаємодію з ними для громадян та підприємств. Однією з основних проблем комунікації з органами влади в Ірані є бюрократичні перешкоди. Бюрократія в країні ускладнює отримання необхідних дозволів, ліцензій та інших документів, що необхідні для здійснення певних дій чи отримання послуг. Це може призводити до затримок у вирішенні питань та негативно впливає на бізнес-процеси. Ще однією проблемою є недостатня доступність інформації про процедури та вимоги органів влади. Часто громадяни та підприємства мають складнощі з отриманням чіткої інформації про необхідні кроки та документи для вирішення своїх питань. Це ускладнює взаємодію з органами влади та призводить до непорозумінь та конфліктів.

Для подолання цих проблем необхідно вдосконалювати процеси комунікації з органами влади в Ірані. Зокрема, важливо розвивати доступ до інформації про процедури та вимоги органів влади, спрощувати бюрократичні процеси та надавати чиновникам додаткову підготовку з міжкультурної комунікації.

Також необхідно стимулювати використання сучасних технологій у комунікації з органами влади. Це може сприяти зменшенню бюрократичних перешкод, покращенню доступності інформації та полегшенню спілкування з органами влади для громадян та підприємств.

Таким чином, підсумовуючи, зазначимо, що комунікаційна діяльність органів влади є важливою складовою ефективною роботи державних структур. Ця діяльність спрямована на забезпечення взаємодії між владою та громадянами, а також на забезпечення внутрішньої та зовнішньої комунікації в урядових органах. Одним з основних завдань комунікаційної діяльності органів влади є забезпечення доступності інформації для громадян. Це означає, що владні структури повинні забезпечити можливість отримання громадянами необхідної інформації про свої права та обов'язки, про роботу державних установ та процеси, які відбуваються в країні. Для цього важливо створити ефективну систему комунікації, яка б забезпечувала постійний доступ громадян до інформації через різноманітні канали, такі як офіційні веб-сайти, соціальні мережі, традиційні ЗМІ та інші. Крім того, комунікаційна діяльність органів влади спрямована на забезпечення взаємодії між різними державними установами. Це означає, що важливою частиною комунікаційної стратегії є забезпечення

обміну інформацією та координації дій між різними органами влади. Це дозволяє уникати дублювання роботи, оптимізувати процеси прийняття рішень та забезпечити ефективне функціонування системи державного управління.

Отже, комунікаційна діяльність органів влади є невід'ємною складовою ефективного управління та побудови демократичного суспільства. Вона спрямована на забезпечення доступності інформації для громадян, на покращення взаємодії між державними установами та на побудову позитивного іміджу країни на міжнародному рівні.

Бібліографічний список:

1. Аршевська М.В. Вибір інструментів маркетингових комунікацій на основі комбінації їхніх видів: психологія сприйняття. *Вісник Дніпропетровського Університету. Економіка*. Дніпро, 2013. №7. С. 73–79.
2. Бобрук А.М. Методологічні підходи дослідження сутності поняття «політична мімікрія». *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Питання політології*. Харків, 2012. №15. С. 35–40.
3. Бокоч Ю. Дослідження політичної комунікації у контексті трансформації суспільства. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2017. № 21. С.21–27.
4. Гнатюк О. Л. Основи теорії комунікації: навч. посіб. Київ: КНОРУС, 2017. 256 с.
5. Денисюк С. Г. Толерантність в просторі політичної комунікації: від теоретичних основ до практичного втілення. *Політичний менеджмент*. 2011. № 6 (51). С. 20–29.
6. Дяченко О. Особливості мовно-маніпулятивного впливу за різних типів політичного режиму. *Актуальні проблеми політики*. Одеса, 2016. С. 29-40
7. Кельман М. С. Самоорганізація народу як фактор формування громадянського суспільства в Україні: монографія. Львів: Растр-7, 2018. 211 с.
8. Концептуальний базис політичної комунікації. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1217/1/Polishuk_kom.pdf (дата звернення: 24.07.2024).
9. Косенко Ю. В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. Суми: Сумський державний університет, 2011. 187 с.
10. Макаренко Л.П. Політична комунікація як визначальна складова демократичної політичної системи. *Вісник Київського університету управління і підприємництва*. Київ, 2016. № 82. С. 88–94.
11. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації: переклади з англ. О. Вольна, Г. Сташків. Львів: Літопис, 2010. 538 с.
12. Новакова О. В. Динаміка демократичної рецесії в сучасному світі. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова «Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін»*. 2015. № 16. 2015. Вип. 16. С. 10–16.
13. Остапенко М. Політична комунікація: теоретичні аспекти дослідження. *Політичний менеджмент*. 2012. №3. С. 135-144.
14. Проноза І. Роль політичних комунікацій у сучасному інформаційному просторі. *Політикус*. 2021. № 3. С. 75–81.
15. Роль комунікацій в політиці. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/15547/1/Vokhachenko.pdf> (дата звернення 12.02.2023).
16. Рубан Ю. Теоретико-методологічні засади дослідження політичної комунікації. *Вісник НАДУ. Політологія і право*. Київ, 2012. №2. С.191–198.
17. Трансформація політичних інститутів України: проблеми теорії і практики: монографія / за ред. М. І. Михальченко. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2016. 440 с.

References:

1. Arshevska M.V. (2013). Vybir instrumentiv marketynhovykh komunikatsii na osnovi kombinatsii yikhnikh vydiv: psykholohiia spryiniattia. *Visnyk Dnipropetrovskoho Universytetu. Ekonomika. Dnipro*, №7. S. 73–79.
2. Bobruk A.M. (2012). Metodolohichni pidkhody doslidzhennia sutnosti poniattia «politychna mimikriia». *Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo universytetu imeni V. N. Karazina. Pytannia politolohii*. Kharkiv, №15. S. 35–40.
3. Bokoch Yu. (2017). Doslidzhennia politychnoi komunikatsii u konteksti transformatsii suspilstva. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*. № 21. S.21–27.
4. Hnatiuk O. L. (2017). Osnovy teorii komunikatsii: navch. posib. Kyiv: KNORUS, 256 s.
5. Denysiuk S. H. (2011). Tolerantnist v prostori politychnoi komunikatsii: vid teoretychnykh osnov do praktychnoho vtilennia. *Politychnyi menedzhment*, № 6 (51). S. 20–29.
6. Diachenko O. (2016). Osoblyvosti movno-manipuliatyvnoho vplyvu za riznykh typiv politychnoho rezhymu. *Aktualni problemy polityky*. Odesa, S. 29-40
7. Kelman M. S. (2018). Samoorhanizatsiia narodu yak faktor formuvannia hromadianskoho suspilstva v Ukraini: monohrafiia. Lviv: Rastr-7, 211 s.
8. Kontseptualnyi bazys politychnoi komunikatsii. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1217/1/Polishuk_kom.pdf (date of access: 24.07.2024).

9. Kosenko Yu. V. (2011). *Osnovy teorii movnoi komunikatsii: navch. posib.* Sumy: Sumskiy derzhavnyi universytet, 187 s.
10. Makarenko L.P. (2016). Politychna komunikatsiia yak vyznachalna skladova demokratychnoi politychnoi systemy. *Visnyk Kyivskoho universytetu upravlinnia i pidpriemnytstva.* Kyiv, № 82. S. 88–94.
11. Mak-Kveil D. (2010). *Teoriia masovoi komunikatsii: pereklady z anhl. O. Vozna, H. Stashkiv.* Lviv: Litopys, 538 s.
12. Novakova O. V. (2015). Dynamika demokratychnoi retsesii v suchasnomu sviti. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova «Politychni nauky ta metodyka vykladannia sotsialno-politychnykh dystsyplyn».* 2015. № 16, Vyp. 16. S. 10–16.
13. Ostapenko M. (2012). Politychna komunikatsiia: teoretychni aspekty doslidzhennia. *Politychnyi menedzhment,* №3. S. 135-144.
14. Pronoza I. (2021). Rol politychnykh komunikatsii u suchasnomu informatsiinomu prostori. *Politykus.* № 3. S. 75–81.
15. Rol komunikatsii v politytsi. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/15547/1/Bokhachenko.pdf> (date of access: 12.02.2023).
16. Ruban Yu. (2012). Teoretyko-metodolohichni zasady doslidzhennia politychnoi komunikatsii. *Visnyk NADU. Politolohiia i pravo.* Kyiv, №2. S.191–198.
17. *Transformatsiia politychnykh institutiv Ukrainy: problemy teorii i praktyky: monohrafiia* (2016) / za red. M. I. Mykhalchenko. Kyiv: IPIEND im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy, 440 s.

Bulhakov D. Communication activity of authorities

This article explores the communication activities of government authorities within the context of the development of the information society. It emphasizes that in modern conditions, information and knowledge become key resources that determine the socio-economic, technological, and cultural development of society. The impact of effective political communication on the democratization of power relations is analyzed, highlighting its role in overcoming social contradictions and bridging the gap between citizens and the government. The article discusses the problems that hinder political communication from effectively fulfilling its role, such as bureaucracy, corruption, manipulation of public opinion, and low professionalism of officials. The author also examines theoretical approaches to shaping communication policy, including the theories of the information society and communicative power theory. Special attention is given to the digitalization of communication processes, the implementation of e-government, and the development of social networks as tools for government communication. The importance of information security, press freedom, censorship, and the role of social media and new information and communication technologies in modern democratic society are analyzed. Particular emphasis is placed on the importance of constructive dialogue between the government and society, the need for the development of new skills and competencies among civil servants, and adaptation to the changing conditions of the information environment. The article examines communication barriers such as linguistic differences, information overload, and lack of feedback, and suggests ways to overcome them. Thus, the article concludes that a strategic approach is needed for the development of communication policy by government authorities, which should consider the principles of the information society, ensure sustainable development, and support innovative processes in all areas of public life.

Keywords: *communication policy of state authorities, press, communication processes, censorship, freedom of the press, social media, information wars, political communication, propaganda, civil society, digitalization, Internet, cultural and social dimensions, democracy, authoritarianism, political control over mass media, information security, media landscape*